Redefiniranje pristupa međunarodne zajednice

Obraćanje visokog predstavnika Valentina Inzka na konferenciji parlamentarnih komiteta zemalja članica EU

Održanje zamaha u provedbi politike proširenja i susjedstva EU

Dablin, 25. lipnja 2013.

Redefiniranje pristupa međunarodne zajednice

Dame i gospodo,

Dozvolite da počnem tako što ću prvo zahvaliti organizatorima ove konferencije što su ponudili iznimno dobro planiran dnevni red i okupili sudionike u raznim ulogama, što omogućuje informiranu i produktivnu razmjenu ideja.

Mislim da ovo odražava karakter irskog predsjedanja, koje je bilo vrlo profesionalno i koje je istodobno njegovalo onu vrstu kreativne debate koja može pomoći da se riješe dugoročni problemi, a posebice oni sa kojima smo zajedno suočeni na našem kontinentu i u vlastitom dvorištu.

Specifičan mandat

Rekao bih da je Bosna i Hercegovina specifičan slučaj. I moj mandat je specifičan. On je definiran Daytonskim mirovnim sporazumom i podržan nizom rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a. Moj mandat obuhvaća tumačenje i nadgledanje provedbe Mirovnog sporazuma, koji u sebi sadrži ustav ove zemlje, kao i koordiniranje aktivnosti međunarodne zajednice.

Međutim, u posljednjih nekoliko godina OHR je počeo da se povlači sa scene. Središnju ulogu smo prepustili Europskoj uniji, a imamo vrlo energičnog i novog posebnog predstavnika EU Petera Sorensena. Moj prijatelj i ja nastojimo pojačati

prisutnost Bruxellessa i umanjiti prisutnost Daytona. Uistinu bih želio još jednom javno kazati da veoma cijenim ogromnu privrženost, sposobnost, pomoć, dobru volju i energiju koje on unosi u posao posebnog predstavnika EU.

Naravno, naši mandati su različiti. Ja imam daytonski mandat i mandat UN-a. On ima mandat 27 zemalja. Ali, mislim da postoji dosta komplementarnosti i dosta sinergije.

Strategija proširenja

Iz ovog razloga, kada govorimo o politici proširenja i dobrosusjedskih odnosa Europske unije u kontekstu Bosne i Hercegovine:

- Moramo razgovarati o prilagođenoj, ciljanoj strategiji kojom se izbjegavaju i uklanjaju specifične zapreke nastale kao rezultat skorašnje povijesti ove zemlje;
- Također moramo imati na umu da je integracija BiH u EU strateški cilj koji podržava i stalno ističe Europska unija;
- Uspješna integracija Bosne i Hercegovine donijet će korist ne samo zemlji nego i građanima Europe: u stvari, riječ je o vanjskopolitičkom uspjehu koji samo čeka da se desi.

Poseban slučaj

Međutim, po mom mišljenju, Bosna i Hercegovina je poseban slučaj. Naravno, svatko bi rekao: “Moja zemlja je poseban slučaj.” Ali ja mislim da je BiH doista poseban slučaj. Dopustite da se kratko osvrnem na to.

Danas Bosna i Hercegovina ima niz modernih institucija; ima stabilnu valutu, jednu od najstabilnijih u regiji. Ima reformirano kazneno i građansko zakonodavstvo. Danas ima nešto što nije imala nakon rata – zajedničku zastavu, zajedničku himnu (još uvijek nemamo tekst, ali imamo zajedničku himnu), imamo graničnu policiju, itd. Važno je nastaviti tim putem,

posebice putem euro-atlantskih integracija, i važno je da se ponovno ne otvaraju stara pitanja koja su riješena u prošlosti, poput pitanja teritorijalnog integriteta i suvereniteta Bosne i Hercegovine.

Negativni trendovi rezultat su nespremnosti ili nesposobnosti dijela političkog establišmenta da mijenja svoj mentalni sklop i svoj pristup politici. Njihov prioritet je vlast – naravno, to je prioritet svakog političara, ali u BiH je to isključivi prioritet, i ne postoji osjećaj za kompromis, za dijalog, za toleranciju, što su osnovna načela Europske unije.

Postoji li alternativa takvoj politici? Postoji, i ne moramo ići daleko da je nađemo. Kada je visoka predstavnica Catherine Ashton osigurala povijesni sporazum između Srbije i Kosova u travnju, ključni akteri su morali prevazići izniman broj političkih zapreka i riješiti se nagomilanog tereta iz prošlosti.

U Bosni i Hercegovini zapreke nisu tako velike niti su otvorena pitanja iz prošlosti tako teška.

Zato vas pitam: što je lakše riješiti, pitanje Kosova i Srbije ili, na primjer, pitanje Gradskog vijeća Mostara?

Ili, što je lakše riješiti, pitanje Kosova ili presudu iz slučaja Sejdić-Finci u Bosni i Hercegovini?

Jasno je da su neposredni izazovi sa kojima se susreću političari BiH, relativno govoreći, skromni i lakši za riješiti.

Isto se odnosi i na knjiženje vlasništva nad vojnom imovinom, jedini zadatak koji još treba završiti da bi Bosna i Hercegovina mogla da se priključi Akcijskom planu za članstvo u NATO-u.

Izazovi sa kojima se BiH suočava mogu se lako prevazići – no, lideri BiH odlučno su pokazali da ne *žele* da ih prevaziđu.

Neuspjeh se nije dogodio slučajno. On se dogodio namjerno.

Ovo je zemlja čiji se građani žele pridružiti Europskoj uniji, ali čiji lideri su mnogo ambivalentniji ili se samo deklarativno izjašnjavaju.

I to je ono što je čini posebnim slučajem.

U Bosni i Hercegovini mišljenja građana i mišljenja lidera se razmimoilaze i postoji ogroman jaz između građana i njihovih lidera.

Politika uspješnog proširenja mora uzeti u obzir ovo razmimoilaženje.

Ponovno razmatranje našeg angažmana

Mislim da također moramo ponovno razmotriti naš pristup u Bosni i Hercegovini, a poznato vam je da je Stefan Fuele imao vrlo dobro obraćanje na sjednici Europskog parlamenta 22. svibnja. Rekao je da moramo redefinirati naš pristup. Ministrica europskih poslova Irske, Lucinda Creighton, također je govorila na istom fonu.

Pitanje je, međutim, kako redefinirati taj pristup?

Mislim da moramo ponovno razmotriti našu politiku u zadnjih sedam godina i pronaći novi pristup događajima u Bosni i Hercegovini. Jedan od njih su nedavna okupljanja nekoliko tisuća građana na ulicama u Bosni i Hercegovini koji su iskazali svoju ljutnju zbog nepostojanja kompetentnih, poštenih i učinkovitih vlasti.

Tisuće građana koje su prije dva tjedna izašle na ulicu, i koji vrlo vjerojatno to mogu ponovno učiniti u narednim tjednima, bili su prvenstveno mladi ljudi okrenuti budućnosti – upravo oni ljudi koji su shvatili i prihvatili osnovne europske vrijednosti transparentnosti, odgovornosti i sveobuhvatnosti. Ti krasni ljudi su ostavili političare nespremnim i bez riječi. Trebali bismo to u potpunosti

ugraditi u naš pristup i okončati praksu koja omogućava kreatorima opstrukcija da održavaju dojam da su oni dio rješenja i partneri međunarodne zajednice.

Postavljam sebi pitanje: može li netko tko stalno zagovara politiku suprotnu europskim vrijednostima biti partner Europske unije?

Uspjeh vanjske politike

Ključni napredak u rješavanju spora između Srbije i Kosova, uz posredovanje EU, s pravom se pripisuje odlučnom političkom angažmanu visoke predstavnice Ashton.

Uvjeren sam da je i u današnjoj Bosni i Hercegovini mogućno postići uspjeh jedino putem kreativnog i jačeg političkog angažmana, uz jasne uvjete i prednosti koje su izrijekom utemeljene na europskim vrijednostima – vrijednostima koje građani Bosne i Hercegovine u potpunosti razumiju, dok to njihovi lideri još uvijek nisu u potpunosti shvatili.

Ono što mi je više nego jasno, nakon četiri godine mandata, jest da se Bosna i Hercegovina ne može integrirati u Europsku uniju ukoliko istaknuti političari pokušavaju odvesti zemlju na put dezintegracije. To je suštinsko pitanje oko kojeg moramo imati čvršći stav. Ne možete se integrirati u Europu, a poticati dezintegraciju u vlastitoj kući. To je neprihvatljivo.

Prigodom ponovnog razmatranja naše strategije, trebali bismo razmisliti o snažnijem poticanju promjena, zadržavajući pri tome središnju ulogu institucija Europske unije u BiH. To bi moglo obuhvatiti neke ili sve od sljedećih prijedloga:

- Snažnije vezivanje financijske potpore za postizanje političkog napretka;
- Izravnije konfrontiranje s političkim strankama i akterima koji blokiraju ili ugrožavaju reforme i koji promoviraju podjele;

- Sprečavanje poništavanja rezultata dosadašnjih aktivnosti, putem dodatne afirmacije uloge OHR-a i EUFOR-a u održavanju napretka postignutog u post-daytonskom periodu.

Dame i gospodo, za pet dana ili 120 sati Europska unija bit će bogatija za još jednog člana. Zagreb i Dubrovnik bit će još više europski. Zadovoljstvo mi je što su ovdje s nama i dva bivša ministra vanjskih poslova Republike Hrvatske, Tonino Picula i Gordan Jandroković, jer su obojica dala ogroman doprinos u ovom procesu proširenja. Nakon članstva Hrvatske u EU, Bosna i Hercegovina će imati 1 000 kilometara izravne granice s Europskom unijom. Europska unija sada bukvalno kuca na vrata Bosne i Hercegovine. S druge strane, Srbija pravi ogroman i hrabar napredak prema kandidaturi za članstvo u EU, a Crna Gora je već završila dva poglavlja u okviru pregovaračkog procesa s EU.

Region ide naprijed i danas imamo najbolju regionalnu situaciju u proteklih dvadeset godina – to je jedinstvena prilika za regionalnu suradnju, ali i za pomirenje u regionu. Želio bih završiti s ovom optimističnom porukom, nadajući se također najboljem za prekrasne ljude i građane Bosne i Hercegovine.